

Okul Öncesi Eğitimde Sınıf Mevcudunun Etkinliklere Etkisi Üzerine Nitel Bir Çalışma

A Qualitative Study of the Effects of Class Size on Classroom Management and Activities in Pre-School Education

Ziya TOPRAK¹

Canan GÜNEŞ²

Başvuru Tarihi: 01.09.2019

Kabul Tarihi: 04.10.2019

Atıf İçin: Toprak Z. ve Güneş, C. (2019). Okul öncesi eğitimde sınıf mevcudunun etkinliklere etkisi üzerine nitel bir çalışma. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF)*, 3(4), 274-286.

ÖZ: Okul öncesi eğitimi, çok yönlü ve yetenekli bireylerin geliştirilmesinde önemli bir rol oynar. Okul öncesi eğitimin çocukların kişisel gelişiminde edindiği öneme dair yaygınlıkla kabul gören bir kanı mevcuttur. Bu görüşe göre okul öncesi eğitimin kendisinden beklenen etkiyi yaratması için bir takım ön koşullar gereklidir. Bu ön koşulların en önemlileri arasında sınıf mevcudu ve öğrenci başına düşen fiziksel alan bulunmaktadır. Bu çalışmada sınıf mevcudu ve dolayısı ile öğrenciye ayrılabilen alan üzerinde durulmuş ve sınıf mevcudunun okul öncesi eğitim etkinliklerine etkisi incelenmiştir. Araştırmada nitel çalışma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Bu çalışma, öğretmenlerin konu ile ilgili görüşlerinden ve deneyimlerinden yararlanmaktadır. Araştırma grubunu 2018-2019 yılında İstanbul ili Küçükçekmece ilçesinde görev yapan 18 okul öncesi öğretmeni oluşturmuştur. Birebir yarı yapılandırılmış bir görüşme formu ile toplanan verilerden hareketle, sınıf mevcudunun kalabalık olması, eğitim etkinliklerinin niteliğini düşürdüğü ve sınıf yönetiminde problemlere sebep olduğu bulunmuştur.

Anahtar sözcükler: Okul öncesi eğitim, sınıf mevcudu, ders etkinlikleri, sınıf yönetimi

ABSTRACT: Pre-school education plays an integral part in developing well-rounded and able individuals. There is a consensus about the importance of pre-school education in personal development of children. Accordingly, in order for pre-school education to fulfill its promise, there are certain requirements. Class size and physical space provided to children are among these requirements. This study examines the effects of class size and by extension the physical space provided to students, on pre-school education activities. The study is a qualitative case study. The present research utilizes views and experiences of pre-school teachers. Participants of the study consist of 18 preschool teachers who were actively working in Küçükçekmece, İstanbul during 2018-2019 years. Data collected using a semi-structured interview form, revealed that the crowded classes lead to decline in the quality of educational activities and classroom management problems.

Keywords: Pre-school education, class size, class activities, classroom management

¹ Dr., Beşiktaş Halk Eğitim Merkezi, İstanbul, ziya.toprak@boun.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1309-4902

² MA, Aydın Üniversitesi, İstanbul, , e-c_anan_gunes@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-7136-7614

1. GİRİŞ

Okul Öncesi dönem, çocukların doğduğu günden temel eğitime başladığı güne kadar geçen yılları kapsayan, çocukların farklı yönlerden gelişimlerini sağlayan ve çocukların daha sonraki yaşamlarını etkileyen çok önemli bir dönemdir. Yine bu dönem, çocukların merak ve keşfetme duygusunun en fazla olduğu dönemdir. Çocuğun çevresini keşfetmesine, kendini ve başkalarını tanımaya ve tüm gelişim alanlarının sağlıklı bir şekilde gelişmesine olanak sağlar. Çocuklar anne babalarından ayrılarak ilk sosyal ve kurumsal deneyimlerini okul öncesi kurumlarda yaşarlar (Güven ve Cevahir, 2005). Okulda birçok kişiyle etkileşime giren çocuk kurallar, kişiler arası iletişim, farklılıkları keşfetme, paylaşma, başkalarına saygı duyma, yardımlaşma, empati ve sorumluluk gibi birçok beceriyi kazanır (Metin ve Aral, 2016; Erkan ve Kırca, 2010; Toran, 2017;). Tüm bu temel becerilerin yanında, okul öncesi dönem çocukların dil gelişimini de olumlu yönde etkiler. Okulda öğrendiği şiir, şarkı, hikâye vb. etkinlikler kelime dağarcığını artırır.

Zihinsel gelişimin en hızlı dönemine denk gelen okulöncesi dönemde çocuklar, sıralama, örüntü kurma, gruplama, araştırma, sorgulama, neden-sonuç ilişkisi kurma, problem çözme ve düşünme becerileri gibi bilişsel kazanımlar elde ederler (Parbucu ve Erdoğan, 2017). Fiziksel olarak da ince ve kaba motor becerileri bu dönemde hızlı bir şekilde gelişir. Sağlıklı ve uygun çevre şartlarında fiziksel gelişimi olumlu yönde etkilenmektedir. “Kişiliğin temelini atıldığı kritik bir dönem olarak adlandırılan okul öncesi yıllarda verilen eğitimin, tüm eğitim kademelerini, hatta tüm yaşamı etkilediği düşünüldüğünde bu dönemde verilen eğitimin önemi bir kat daha artmaktadır” (Kök, Tuğluk ve Bay, 2005, s.302).

Ancak adı geçen bu becerileri elde etmek için çocukların nitelikli bir okulöncesi eğitime erişebilmeleri zorunludur. Nitelikli bir okulöncesi eğitimin ön koşullarından biri kuşkusuz eğitimin gerçekleşeceği kurumların fiziksel özellikleridir. Bu bağlamda eğitim kapsamında yapılacak farklı etkinliklere olanak sağlayan binalar ve sınıf mevcudunun standartlar çerçevesinde olması oldukça önemlidir. Yetersiz fiziksel kapasite ve buna bağlı olarak fazla olan sınıf mevcudu sayısı dikkat edilmesi gereken bir nokta olarak ön plana çıkmaktadır. “Kalabalık sınıfların; öğretmenlerin sınıf yönetimini zorlaştırdığı, öğretmenlerin öğrencileri tanıma sürecini uzattığını, öğretmen merkezli bir eğitime zorladığı ve dolayısıyla eğitimin niteliğini olumsuz etkilediği görülmektedir” (Yılmaz ve Altınkurt, 2011, s.952). Yılmaz ve Altınkurt’un da belirttiği gibi, sınıf mevcudunun yüksek olmasının eğitimin niteliğine olumsuz etki edeceğini varsaymak akla yatkın gözükme ile birlikte bu etkinin ya da etkilerin boyutları, çerçevesi ve düzeyi üzerine olan bilgimiz kısıtlı kalmaktadır.

Etkili bir sınıf ortamı oluşturulmasında, kuşkusuz öğretmenin sınıf yönetimi becerileri ön plana çıkmaktadır. Martin ve Baldwin (1993) sınıf yönetiminde dikkat edilmesi gereken üç farklı husustan söz ederler; birey, öğretim ve disiplin. Martin ve Baldwin’in sözünü ettikleri hususlar zaman içerisinde kendi içinde değişikliğe uğramış olsa da etkili sınıf yönetiminin önemli bileşenleri olarak konularını korumaktadırlar. Birey’e yüklenen anlamlar ve bireyin nasıl olması gerektiği sabit olmayan bir değişken olmakla birlikte, sınıf yönetimde birey beklentileri ifade etmektedirler. Bu bağlamda sürekli değişen beklentiler ile birlikte sürekli değişen bir öğretim pratiği karşılaşmaktayız. Disiplin de benzer şekilde sürekli biçim değiştirmekte ve öğretmenin, okulun ve öğretim pratiklerinin bu değişime ayak uydurmasını gerektirmektedir. Bu sürekli değişim ortamında etkili sınıf yönetiminin başlıca kuralı da, gerçekleşen değişime uygun stratejiler ve teknikler geliştirmektir.

Güven ve Cevher (2005, s.3), Terzi (2002)’den aktararak sınıf yönetiminin “sistemik bir yöntem olarak sınıf yönetimi kaynakları örgütleme, çevreyi etkili bir biçimde düzenleme, öğrenci gelişimini gözleme, ortaya çıkabilecek öğrenci sorunlarını önceden tahmin edebilme gibi unsurları

barındırarak sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesi'' olduğunu belirtirler. Burada dikkat edilmesi gereken anahtar kelime orkestradır. Farklı bileşenlerin bir araya gelmesini ifade eden orkestra muhtemelen sınıf yönetimini anlatabilecek iyi bir metafordur. Belirli kurallara uygun yönetildiğinde son derece etkin sonuçlar doğuran orkestraların kuralsız bir ortamda kaosa yol açabileceklerini unutmamak gerekir. Bu noktada orkestranın yani sınıfın yönetimini doğrudan etkileyen faktör sınıfın büyüklüğüdür.

Öğülmüş ve Özdemir (1995) sınıf büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkilerini araştırdılar. Düşük mevcutlu sınıflarda öğrencilerin daha az devamsızlık, daha fazla katılım ve üretkenlik, ve daha etkili iletişim göstermektedirler (Öğülmüş ve Özdemir, 1995). Öte yandan Blatchford ve Russel (2019) sınıf mevcudunun etkileri konusunda kesin yargılara varmanın güç olduğunu belirtirler. Bazı noktalarda, okula erişim gibi, sınıf mevcudunun herhangi bir etkisi bulunmazken, bazı noktalarda, sınıf yönetimi ve öğretim gibi, mevcudunun etkili olduğunu belirtirler. Bu durumda dikkat edilmesi gereken nokta öğretmenlerin stratejik karar verme becerilerini geliştirmesi gerekliliğidir. Jepsen (2015) sınıf mevcudunun öğrenci başarısı üzerindeki etkilerini araştırdığı araştırmasında iki değişken arasındaki ilişkinin evrensel olmadığını ülkeler ve sınıf seviyesine göre değişkenlik gösterdiğini belirtir. Lueven ve Lokken (2018) sınıf mevcudunun zorunlu eğitimde uzun dönemli etkilerini araştırdıkları araştırmalarında sınıf mevcudunun çok önemli bir faktör olmadığını belirtirler. Kuşkusuz burada dikkat edilmesi gereken husus, adı geçen araştırmalarda örneklemlerde sınıf mevcutları 30'u geçmemektedir. Araştırmacılar daha çok mevcudun evrensel standartların altına indirilmesi hususu ile ilgilenmektedirler. Ülkemizde henüz bu standartlar yakalanmadığı için adı geçen araştırmalarda bulunan sonuçların ülkemiz için de geçerli bir sonuç olacağını varsaymak acele bir yargıya varmak anlamına gelecektir.

Öğrenci başarısı sınıf mevcudunun etki yarattığı alanlardan sadece bir tanesidir. Altun (2016) çalışmasında sınıf mevcudunun oyun ve fiziksel etkinlikler dersine olan etkisini inceler. Buna göre sınıf mevcudunun kalabalık olduğu yerlerde ilgili dersin ya hiç yapılmadığını ve ya oldukça etkisiz geçirildiğini belirtir. Yalçın ve Yalçın (2018) yaptıkları çalışmalarında özellikle okul öncesi eğitime odaklanırlar. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler sınıf mevcudunun fazla olmasının önemli bir sorun olduğunu düşünmektedirler. Bu durumun yapılması gereken etkinliklere engel oluşturduğunu ve bununla birlikte fiziksel olanakların geliştirilmesinin önemini vurgulamışlardır.

Okul öncesi eğitimde sınıf mevcudunun etkisi çeşitli araştırmalara konu olmuştur (Bowne, Magnuson, Schindler, Duncan, ve Yoshikawa, 2017; Milesi ve Gamoran, 2006; Blau, 1999; Phillipsen, Burchinal, Howes ve Cryer 1997). Oldukça kapsamlı olan Bowne vd.'nin araştırması sınıf mevcudunun ve öğretmen-öğrenci oranı ile ilgili çalışmaları kapsayan meta-analizi niteliğindedir. Çalışmaya göre sınıf mevcudu ile öğrenci başarısı ve bilişsel gelişimi arasında lineer olmayan bir ilişki tespit edilmiştir. Sınıf mevcudu 15 ve daha az olan okullarda bir öğrencinin azalması 0.10'luk standart sapma seviyesinde bir etki yaratmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta sınıf mevcutlarının zaten standartlar seviyesinde olduğu ve araştırılan nokta standartın altında mevcutların etkisidir. Ülkemizde henüz bu standartlardan bahsetmek pek mümkün olmamaktadır.

Okul öncesinde müfredatın uygulanmasını etkileyen çeşitli faktörler mevcuttur (Ball, Maguire ve Braun, 2012; Hornby, 2011; Goodman ve Brand, 2009; Connely ve Clandinin, 1998;). Simon (2016) okul öncesi öğretmenlerin karşılaştığı güçlükler arasında sınıf mevcudunun özel bir yeri olduğunu ifade eder. 45 okul öncesi kurumunda yaptığı çalışmasında öğretmenlerin sıklıkla sınıf mevcudunun büyüklüğünden yakındıklarını rapor eder. Çalışmaya katılan öğretmenlerin %76'sı mevcudun çok fazla olduğunu belirtmektedirler (Simon, 2016, s.59). Bu durum kuşkusuz müfredatın

uygulanmasında çeşitli sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunların tespiti, özellikle, öğretmenlerin düşünceleri bu noktada oldukça önem kazanmaktadır.

Bu çalışma, öğretmenlerin görüşlerinden ve deneyimlerinden yararlanarak bu etkilerin niteliğine ve özelliklerine dair saha destekli veri sağlayarak alana katkı sağlamayı hedeflemektedir. Çalışmanın amacı okul öncesi eğitimde sınıf mevcudunun sınıf yönetimine ve etkinliklerine olan etkilerini öğretmen görüşlerinden yararlanarak incelemektir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yaklaşımından yararlanıp durum araştırması deseninde kurgulanmıştır (Seggie ve Bayyurt, 2015). Durum araştırması, var olan duruma dair derinlemesine bilgi ve saha deneyimi elde etmek mümkün kıldığından seçilmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Çalışma kapsamında 18 okul öncesi öğretmeni ile birebir derinlemesine görüşmeler yapılmıştır. Katılımcılar İstanbul ili, Küçükçekmece ilçesinden bağımsız anaokullarından 14 kişi ve ilkokula bağlı anaokullarında 4 kişiden oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışma kapsamında uzman görüşlerinden ve ilgili alan yazınından yararlanılarak yarı yapılandırılmış ve tematik olarak hazırlanmış bir görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu uygulanmadan önce test edilmiş ve 2 adet deneme görüşmesi yapılmıştır. Bu pilot çalışmadan sonra forma son hali verilmiştir. Veri toplama aracında sorular tematik olarak hazırlanmıştır. Temaların hazırlanmasında, sınıf mevcudunun farklı alanlar üzerindeki etkilerine dair veri sağlanması amaçlanmıştır. Temalar şu şekilde kurgulanmıştır: serbest zaman etkinlikleri, hareket ve oyun etkinlikleri, drama etkinlikleri, sanat etkinlikleri, okuma-yazma hazırlık etkinlikleri, matematik etkinlikleri, dil etkinlikleri, fen ve doğa etkinlikleri, ve alan gezileri.

2.3. Süreç ve Analiz

Çalışmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Katılımcıların izni ile görüşmelerin ses kayıtları alınmıştır. Görüşmeler 45-70 dakika arası sürmüştür. Kayıtların transkripsiyonu yapılmış ve elde edilen veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Analizlerde yukarıda belirtilen temalar temel alınmıştır. Katılımcıların gizliliklerini korumak adına farklı isimler kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi ve sınıf mevcut sayısının etkinliklere etkisi ile ilgili görüşleri aşağıda yer almaktadır. Bu amaçla her bir soru ve buna ilişkin öğretmen görüşleri temalara göre sunulmuştur.

3.1. Sınıf Mevcudu Sayıları

Katılımcılardan 12'si sınıflarında 20 öğrenci olduğunu, 4 katılımcı 19, 1 katılımcı 13, 1 katılımcı ise 12 öğrencisi olduğunu belirtmiştir. Yapılan görüşmelerde öğretmenlerin tamamı sınıf mevcut sayısının fazla olduğunu ve özellikle küçük yaş gruplarında (3-4yaş) en fazla 10-11 çocuk olması gerektiğini savunurken, daha büyük yaş gruplarında (5-6 yaş) sayının 12-13' ü geçmemesi gerektiğini söylemiştir.

3.2. Serbest Zaman Etkinlikleri

Bu araştırmada, öğretmenlerin 15'i, serbest zaman etkinliklerinde, çocukları gözlemlemede, çocuklar arasında yaşanan olumsuz durumları önceden fark ederek, müdahale etmede yetersiz kaldıklarını ve sıklıkla ceza yöntemine başvurduklarını belirtmişlerdir. Serbest zamanda, çocuklar arasında yaşanan bir şiddet olayında Tülay öğretmen, *“şiddet problemi olan bir öğrencim diğer bir çocuğu çok kötü ısırılmış. Ben o anda sınıfta başka bir işle uğraşıyordum, olay bir anda oldu ve ne olduğunu anlayamadım.”* Isırılan öğrencinin ailesinin çok sert tepki verdiğini ve durumu aileye açıklamakta çok zorlandığını belirtmiştir. Disiplin sağlamak adına ceza yöntemine başvurduğunu belirten Aynur öğretmen, *“serbest zaman etkinliklerinde sınıfım çok kalabalık olduğu için çocuklar arasında bazen kavga çıkıyor ve birbirlerine zarar verebiliyorlar. Bende sürekli bağırarak ve çoğu zaman oyun oynamama cezası ve düşünme minderine oturtma gibi ceza yöntemlerine başvurmak zorunda kalıyorum. Ceza verdiğim içi çok üzülüyorum, kahroluyorum, ama başka çare kalmıyor”* diyerek deneyimini aktarmıştır. Katılımcıların 14'ü kalabalıktan dolayı gürültüden çok etkilendiklerini sınıfta hâkimiyet kurmaya çalışırken bağırarak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Demet öğretmen, *“serbest zaman etkinliğinde çok fazla gürültü oluyor ve sınıfta bir karmaşa ortamı oluşuyor, alan küçük ve çocuklar asla istedikleri gibi rahat hareket edemiyorlar”* demiştir. Hande öğretmen ise, *“serbest zaman etkinliğinde çocukların birbirine zarar vermedikleri bir gün yok gibi. Benim gözümü ayırmadan onları sürekli takip etmem gerekiyor ama güne hazırlık ve okulun diğer işlerinden bu mümkün değil. Maalesef en karmaşa yaşadığım ve sürekli bağırıp uyararak zorunda kaldığım zaman dilimi”* şeklinde belirtmiştir.

Öğretmenlerden 13'ü serbest zaman etkinliklerinde, alan darlığı ve sınıflarının kalabalık olmasından dolayı, çocukların rahat hareket edemediklerini ve sıklıkla sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

3.3. Hareket ve Oyun Etkinlikleri

Katılımcılardan 14'ü, hareket etkinliklerini sınıf içinde yapamadıklarını, okul dışında yapılan hareket etkinlikleri önemsediklerini, çocukların en keyif aldıkları etkinlik olduğunu, ancak çocukları kontrol etmede çok zorlandıklarını, zaman zaman bahçede serbest oyunlarda, ufak tefek kazalar yaşanabildiğini ifade etmişlerdir. Burcu öğretmeninde dediği gibi *“geçen gün oyun parkında tırmanırken bir çocuğum yere düştü ve ayağı çatladı ve onunla ilgilenip ailesine haber verene kadar diğer 19 çocuk Allah a emanet, yaşadığım stresi anlatamam”* diyerek durumun zorluğuna işaret etmiştir.

Ali *“Okul dışına çıkmak çocukların en sevdiği şey çünkü sınıflar küçük. Dışarıda serbest bir şekilde oynadıklarında, her birini gözlemlemem mümkün olmuyor ve ufak tefek kazalar olabiliyor. Bir grup çocuk oynarken bir şey yaşıyor ve bir bakıyorum diğer tarafta bir grup çocuk dal parçalarıyla*

birbirlerine zarar vermişler, çocukların sürekli gözümün önünde olmasını istiyorum ve onların hareket alanını daraltmak zorunda kalıyorum, anlayacağınız tam bir stres” şeklinde ifade etmiştir.

Katılımcılardan 14’ü sınıf içi oyun etkinliklerinde, sınıfların küçük olması ve çocuk sayısının fazla olmasından dolayı sınıfa hâkimiyet, sürenin uzaması, çocukların oyundan keyif alamaması ve sıkılması gibi sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öznur öğretmen, *“sınıfımda 19 öğrencimle yaptığım oyun etkinlikleri sınırlı sayıda. Oyun alanı yaratmak için sürekli masa sandalyeleri bir kenara çekiyorum, buna rağmen alan çok küçük. Kurallı oyunlarda, çocuklar gruplar şeklinde oynadıklarında uzun süre bekledikleri için dikkatleri çok çabuk dağılıyor. Keyif aldıkları oyunu ikinci kez asla oynatamıyorum süre uzuyor.”* demiştir. Zeliha öğretmen *“Çok kalabalık bir sınıfım var ve alan çok küçük, çocuklara oyun oynatırken sınıfta karmaşa çıkıyor. Oyun mu işkence mi belli değil, zaten çok kısa tutuyorum oyun etkinliğini çünkü süre uzayınca çocuklar sıkılıyor, hep aynı oyunları oynatıyorum”* ifadesi ile yaşanan sıkıntıları özetlemiştir.

3.4. Drama Etkinliği

Drama etkinliklerinde katılımcılardan 13’ü, etkinlikleri yaparken çocuk sayısından olumsuz bahsetmezken, alan darlığı nedeniyle sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Ceren Öğretmen, *“çocuklarımın en çok sevdiği etkinlik, her birine rol veriyorum, kostümler giydiriyorum ve çok eğleniyorlar ancak hareket alanımız o kadar dar ki tam bir karmaşa yaşıyorum, kim ne yapıyor takip edemiyorum”* şeklinde durumu anlatmıştır. Sinem öğretmen ise sayısının az olmasından dolayı hiç bir sorunla karşılaşmadığını belirterek *“sayım 12 ben ve çocuklarım çok keyif alıyorum. Drama etkinliğini çok önemsiyorum çocukların iç dünyaları ve sorunlarını çok net görebilirsiniz bu etkinlikte. Sayım az olduğu için hiç sorun yaşamıyorum.”* Didem öğretmen, *“her gün drama yapsam çocuklar sıkılmaz herhalde ama alan çok küçük bazen çocuklar koşturmak istiyor ve ben sürekli onlara engel olmak zorunda kalıyorum”* şeklinde alan darlığının yarattığı sıkıntıyı ifade etmiştir.

3.5. Sanat Etkinlikleri

Katılımcılardan 17’si, sanat etkinliklerinin çoğunlukla uzun sürdüğünü ve birebir ilgiye ihtiyacı olan çocuklara etkinliklerde yardım etmekte zorlandıklarına dair görüşler belirtmişlerdir. Burcu *“etkinlik süresi gereğinden çok daha fazla sürüyor, çocuklar arasında bireysel farklılıklar olduğu için etkinliklerin bitme süresi değişiklik gösteriyor ve yapamayan çocuklara yardım etmede sıkıntılar yaşıyorum. Özellikle okulun ilk günlerinde çocuklar makas kesme konusunda yetersiz olduğu için her bir çocuğa yardım etmem gerekiyor. Bütün çocuklara yetişemiyorum. Bu da çocukların sıkılmalarına neden oluyor, onlara yetemediğimi düşünüyorum”* demiştir. Neşe ise *“sanat etkinlikleri sınıfım kalabalık olduğunda verimli geçmiyor, kim ne yaptı neye ihtiyacı var bunu gözlemleyemiyorum. Geçen öğrencim etkinlikte zorlanmış ve kaldırıp etkinliğini çöpe attı ve ağlamaya başladı. Etkinliğini eve götüremediği içinde çok üzgün olduğunu söyledi. Tekrardan ona etkinlik verdim beraber yaptık ama diğerlerine hiç bir şekilde yardımcı olamadım ve sınıf savaş alanına dönmüştü. Diğer çocukları kontrol edemediğim için bağırıyorum ve yerlerine oturtmaya çalışıyorum”* ifadeleri ile yaşanan problemleri özetlemiştir. Sınıf mevcut sayısı diğer katılımcılara göre az olan, ancak kaynaştırma öğrencisinden kaynaklı sorunlar yaşadığını belirten katılımcılardan Sinem, *“sınıf sayım 12 ama ben yinede kaynaştırma öğrencim olduğu için çok zorlanıyorum. Elinde makas varsa birebir yanında olmam gerekiyor, geçen gün kendi saçlarını kesmeye kalktı, başka bir gün arkadaşının kıyafetine yapıştırıcı*

sürmüş her an ne yapacağını kestiremiyorum. Hem kendine hem de başka çocuklara zarar verecek diye çok korkuyorum” durumun farklı bir boyutunu ortaya koymuştur.

3.6. Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinlikleri

Okuma yazmaya hazırlık etkinliklerinde tüm öğretmenler, sınıflardaki çocuk sayısının fazla olmasının etkinliğin süresini uzattığını ve daha çok masa başında yapmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Neşe öğretmen durumu şöyle anlatmıştır. *“Mesela ilk günlerde kalem tutma davranışını kazandırmak için çocuklarla tek tek ilgilendim. Süreç çok fazla uzuyordu. Sonraki günlerde hadi kitap çalışalım dediğimde, çoğu öğrencimin çok mutlu olmadığını ve isteksiz olduğunu fark ettim. Kitaplar masalara sığmıyor ve bazen kavgalar çıkabiliyor. Her bir çocuk farklı öğrenme düzeylerine sahip. Bir çocuk çabucak bitiriyor ama başka öğrencimin yardıma ihtiyacı oluyor. Bu da diğer çocukların sıkılmalarına neden oluyor.”* Diğer katılımcılardan Dilek, *“kitap çalışmalarında çocuklar etkinlik sayfasıyla ilgili aynı anda konuşmak istiyorlar ve parmak kaldırsalar da her birinin sorusuna cevap veremiyorum çünkü çalışma çok uzuyor. Bazen etkinliği çabucak bitirmek istiyorum çocuklar da sıkılıyor, ben de çalışmadan keyif almıyorum.”* şeklinde belirtmiştir.

3.7. Matematik Etkinlikleri

Katılımcıların 15’i, matematik etkinlikleri yaparken çocuklara sıra gelmemesi ve birebir ilgilenmede sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Hale öğretmen, *“ben matematik etkinliklerini çoğu zaman oyuncaklarla yapıyorum ancak çocuklar sıralara sığmıyor ve çok karmaşa yaşıyorum. Geçen eşleştirme çalışmasında, kim ne yaptı birebir gözlemleyemedim ve artık sadece bu etkinlikleri masa başında ve kâğıt üzerinde yapıyorum”* demiştir. Burcu öğretmen ise, *“öğrenci sayım 20, öğrencilerimle ölçme çalışması yapıyordum ama çocuklara sıra gelmedi bende küçük gruplara ayırdım ama bir grupta ilgilenirken diğerleri başka şeylerle uğramak istedi ve ilgileri hemen dağıldı”* şeklinde ifadelerle durumu anlatmıştır. Derin öğretmen *“masa başında yaptırduğım çalışmalarda çocuklara yardım ederken zorlanıyorum her biriyle tek tek ilgilenmem gerekiyor süre uzuyor ilgileri çok çabuk dağılıyor”* demiştir.

3.8. Türkçe Dil Etkinlikleri

Yapılan görüşmelerde katılımcılardan 14’ü Türkçe dil etkinliklerinde sınıfın kalabalık olmasının farklı problemleri gündeme getirdiğini belirtmişlerdir.

Demet öğretmen, *“sınıfım çok küçük ve kalabalık, tüm çocukların hikâyedeki resimleri görmesi gerekiyor ve bu mümkün olmuyor. Tüm çocukların görmesi için benim çocuklardan uzaklaşmam gerekiyor. Hikâye kitabının boyutu büyük değilse çocuklar resimleri göremiyorlar dikkatleri dağılıyor, aralarında konuşuyorlar, bazen de hikâye kahramanlarıyla ilgili bir şeyler söylemek istiyorlar. Sınıfta her biri bir şey söyleyince karmaşa yaşanıyor ve susturmak için bağırarak zorunda kalıyorum”* diyerek yaşadığı sorunları belirtmiştir. Ali ise, *“ben hikâye sonunda drama yaptırıyorum çocukların her birine rol vermem gerekiyor tüm çocuklar katılım göstermek istiyor ama kalabalık sınıfta mümkün değil. Çocukları gruplara ayırıyorum ve buda etkinliğin süresini uzatıyor”* demiştir. Aylin öğretmen *“hikâye etkinliğinde en zorlandığım şey çocuklar hikâyeyi sevdiklerinde onunla ilgili hep konuşmak istiyorlar 19 öğrenciye söz veremiyorum ve her biri bir şey söylemek istiyor haklı olarak, ayrıca kalabalık ortamda kim hikâyeyi dinledi kim dinlemedi gözlemleyemiyorum”* şeklinde ifade etmiştir.

3.9. Müzik Etkinlikleri

Müzik etkinliklerinde, 16 öğretmen diğer etkinliklere göre sınıf sayısından olumsuz yönde diğer etkinliklere göre daha az etkilendiklerini, ancak müzik aleti paylaşımı konusunda sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Tülay öğretmen, “*çocuk sayım 20 ve ben müzik etkinliklerinde şarkı söyleme, serbest dans, müzik durduğunda donma oyunu vb. müzikli oyunlarda sorun yaşamıyorum, ama müzik aletiyle şarkıya eşlik etmede grup yaptırmak zorundayım. Çünkü çok fazla gürültüye karmaşaya neden oluyor. Hepsi aynı anda çalmak istiyor, bu da mümkün değil. Bazen sıkılıyorlar ve ben hep aynı müzikli oyunları oynatıyorum*” demiştir. Öznur öğretmen ise “*müzik etkinlikleri, çocukların çok severek katılım gösterdikleri bir etkinlik, hep birlikte şarkı söylemeyi seviyorlar, ancak tek tek söyletmeye kalktığımda diğer 18 çocuk çok çabuk sıkılıyor*” demiştir.

3.10. Fen ve Doğa Etkinlikleri

Yapılan görüşmelerde tüm öğretmenler, fen ve doğa etkinliklerini kalabalık ortamda uygulamalarının çok zor olduğunu ve sınıflarda fen ve doğa köşesine çok küçük bir alan ayırmak zorunda kaldıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca, tüm çocuklara, uygulamalı olarak etkinlik yapmak istediklerinde bunun mümkün olmadığını ve etkinlik sürecini uzattığı görüşünü belirtmişlerdir. Katılımcılardan Neşe öğretmen, “*sınıfımda, 18 öğrenciyle yaptığım deneyleri çocuklar yakından görmek istiyor, hepsini birden yaptığım etkinliğin başına toplayamıyorum ve bu da kargaşaya neden oluyor. Tek tek yaptırmak zorunda kaldığım deneylerde süre çok uzun sürüyor*” şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer katılımcılardan Ali öğretmen ise, “*ben daha çok anlatma yolunu seçiyorum. Bazen sırf planda var diye uyguluyorum, çünkü sınıf çok kalabalık ve ben deney vb. etkinlikleri yaparken, her bir çocuğa deneyi yaptırmam mümkün olmuyor. Ben yapıyorum onlar izliyor ve etkinliğe dair bilgiler veriyorum, bazen de videolardan deneyi seyrettiriyorum*” demiştir.

3.11. Alan Gezileri

Katılımcılardan 16 öğretmen, okul dışı etkinliklerinde çocukların güvenliği açısından çok fazla kaygı duyduklarını, hâkimiyet konusunda sıkıntılar yaşadıklarını ve etkinliklerin gerçek amacına ulaşmadığını belirtmişlerdir. Didem öğretmen, “*okul dışı gezilere, 19 öğrencimle gittiğim zaman çok panik oluyorum. Gittiğimiz yerde çocukların dikkatini çeken bir sürü şey olabiliyor. Öğrencilerimin arasında hareketli çocuklarda var, tüm çocukları sıradan ayrılmamaları konusunda sürekli uyarıyorum ve sesimi yükseltmek zorunda kalıyorum. Onları sürekli sayıyorum, kaybolmalarından çok büyük endişe duyuyorum. Aslında çok eğlenebilecekken, çocuklara asker gibi davranmak zorunda kalıyor ve sonra çok üzülüyorum.*” şeklinde sıkıntılarını ifade etmiştir. Hale öğretmen “*gezi haftası umarım çok katılım olmaz diye dua ediyorum 7-8 öğrenciyle gittiğim gezilerde hiç bir sorun yaşamıyorum, onları kontrol etmem daha kolay oluyor ve endişe yaşamıyorum, kalabalık gittiğimizde başlarına bir şey gelecek diye çok korkuyorum*” şeklinde ifade etmiştir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Okulöncesi eğitimin bireysel gelişimdeki önemi artık herkes tarafından kabul edilen bir olgu haline gelmiştir. Ancak okulöncesi eğitimin, etkileri itibarı ile tam potansiyele ulaşması için, okulöncesi eğitimin gerçekleştiği kurumların beşeri ve fiziksel alt yapılarının yeterli olması elzemdir.

Bu bağlamda çocuklara düşen fiziki alan ve sınıf mevcudu meselesi yapılan eğitimin niteliğine doğrudan etkileme kapasitesine sahiptir. Bu çalışmada sınıf mevcudunun ve dolayısı ile çocuklara sağlanan fiziki alanın sınıf içinde ve dışında yapılan etkinliklere olan etkisi incelenmiştir. İncelemede öğretmenlerin görüşlerinden yararlanılmıştır.

Buna göre görüşme yapılan öğretmenlerin genellikle kalabalık sınıflarda eğitimlerini gerçekleştirdikleri ve bu durumun da okulöncesi eğitim kapsamında yapılan bütün etkinliklerin niteliğine olumsuz etki yapmaktadır. Öğretmenler, serbest zaman etkinliklerini, hareket ve oyun etkinliklerini, drama etkinliklerini, sanat etkinliklerini, okuma-yazma etkinliklerini, matematik etkinliklerini, dil etkinliklerini, fen ve doğa etkinliklerini ve alan gezilerini gerçekleştirirken ciddi sorunlar ile karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunlar, çocukların kimi zaman fiziksel zarar görmesine varabilmektedir. Özellikle alan gezileri öğretmenler için oldukça kaygı verici bir hal almakta ve mümkünse gezi yapmaktan imtina etmektedirler. Bunun yanında sınıfların kalabalık olması, yapılan etkinliklerinin niteliğini düşürmekte ve öğretmen odaklı bir pedagojiye yol açmaktadır.

Bu çalışmanın bulguları İstanbul ili, Küçükçekmece ilçesi ile sınırlıdır. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenlerin düşünce ve görüşleri bu çalışmanın bir başka sınırlılığını oluşturmaktadır. Bu bağlamda araştırmacılara daha geniş örneklem grubu ile sorunun yaygınlığının tespit edilmesine dair araştırma yapmaları önerilmektedir. Özellikle geliştirilecek bir ölçekle daha geniş bir örnekleme ulaşılması mümkün olacaktır. Okul öncesi eğitimde fiziksel yeterliliklerin belirlenmesi önemli bir araştırma problemi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bu bulgulardan hareketle, sınıf mevcudu ve fiziksel yeterlilik bağlamında iyileştirmelerin yapılması oldukça önem kazanmaktadır. Görüşme yapılan öğretmenlerin neredeyse hepsinin benzer problemlerle karşılaştığı göz önüne alındığında, okulöncesi sınıflarının kalabalık olma halinin genel bir problem olduğu saptamasını yapmak mümkündür. Politika üreticilerin sınıf mevcudlarının azaltılması konusunda çalışma yapmalarını özellikle önermekteyiz. Son olarak Milli Eğitim Bakanlığının kalabalık sınıflarda sınıf yönetimi konulu hizmet içi eğitim düzenlemesinin kalabalık sınıflarla uğraşan öğretmenlere yardımcı olabileceğini düşünüyoruz.

KAYNAKLAR

- Altun, M. (2016). İlkokul oyun ve fiziki etkinlikler dersi yeni öğretim programının sınıf öğretmenlerinin görüşleriyle değerlendirilmesi: Kırşehir ili örneği. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 327-347.
- Ball, S. J., Maguire, M., ve Braun. A. (2012). *How Schools Do Policy: Policy Enactments in Secondary Schools*. New York: Routledge
- Blatchford, P. Ve Russel, A. (2019). Class size, grouping practices, and classroom management. *International Journal of Educational Research*, 96, 154-163.
- Blau, D. M. (1999). The effect of child care characteristics on child development. *The Journal of Human Resources*, 34, 786-822.
- Bowne, J. B., Magnuson, K.A., Schindler, H.S., Duncan, G. J., ve Yoshikawa, H. (2017). A meta-analysis of class sizes and ratios in early childhood education programs: Are thresholds of quality associated with greater impacts on cognitive, achievement, and socioemotional outcomes? *Educational Evaluation and Policy Analysis* 39(3), 407-428.
- Connelly, F. M., & Clandinin, D. J. (1988). *Teachers as curriculum planners: Narratives of experience*. New York: Teachers College Press.
- Erkan, S., & Kırca, A. (2010). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula hazır bulunuşluklarına etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 94-106.
- Goodman, S. H., & Brand, S. R. (2009). Infants of depressed mothers: Vulnerabilities, risk factors, and protective factors for the later development of psychopathology. C. H. Zeanah, Jr. (Ed.), *Handbook of infant mental health (3rd ed., pp. 153-170)*. New York: Guilford Press
- Güven, D. E. Ve Cevher, F.N. (2005). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(18), 1-22.
- Hornby, G. (2011). *Parental involvement in childhood education: Building effective school-family partnerships*. New York: Springer
- Jepsen, C. (2015). Class size: Does it matter for student achievement. *ZA World of Labor*, 190. doi: 10.15185/izawol.190
- Kök, M. Tuğluk, M. Bay, E. (2005). Okul Öncesi Eğitimin Öğrencilerin Gelişim Özellikleri Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi* (11),294-303.
- Leuven, E. ve Lokken, S. A. (2018). Long-term impacts of class size in compulsory school. *Journal of Human Resources*, 0217-8574R2.
- Martin, N. & Baldwin, B. (1993). Validation of an Inventory of Classroom Management Style: Differences Between Novice and Experienced Teachers, Paper presented at the Annual Conference of the American Educational Research Association, Atlanta.
- MEB. (2014). Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. Resmi Gazete, 29702. http://mevzuat.meb.gov.tr/html/ilkveokuloncyon_0/yonetmelik.pdf
- Metin, Ş., & Aral, N. (2016). Proje yaklaşımına dayalı eğitimin beş yaş (60-72 ay) çocuklarının görsel algılarına etkisinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi* 41(186), 149-162.
- Ogelman, H.G. (2014). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Serbest Zaman Etkinliklerinin Gözlemlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 125-138.
- Öğülmüş, S. Ve Özdemir, S. (1995). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 1(2),
- Parbucu, N. ve Erdoğan, S. (2017). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sınıf Uygulamalarında Matematik Dilini Kullanma Sıklıkları ile Pedagojik Matematik İçerik Bilgileri Arasındaki İlişki. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 19-32. DOI: <http://dx.doi.org/10.24130/eccd-jecs.19672017118>
- Phillipsen, L. C., Burchinal, M. R., Howes, C., Cryer, D. (1997). The prediction of process quality from structural features of child care. *Early Childhood Research Quarterly*, 12, 281-303.

- Simon, N. (2016). Challenges Pre-School Teachers Face in the Implementation of the Early Childhood Curriculum in the Cape Coast Metropolis. *Journal of Education and Practice* 7(1), 54-62.
- Seggie, N. ve Bayyurt, Y. (2015). *Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Toran, M. (2017). Erken Çocukluk Eğitimi için Sürdürülebilir Kalkınma: Türkiye Kökenli Yayınlarla Yönelik bir Değerlendirme. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 33-44. DOI: <http://dx.doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967201711116>
- Yalçın, A. F. Ve Yalçın, M. (2018). Okul öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(1), 367-383.
- Yılmaz, K. Ve Altinkurt, Y. (2011). Öğretmen Adaylarının Türk Eğitim Sisteminin Sorunlarına İlişkin Görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1),942-973.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Pre-school education plays an integral part in developing well-rounded and able individuals. Since the pre-school classroom is the first space that children go in without their family and experience social and culture life, the pre-school classroom has much wider effects on children's lives than any other educational institution. In this regard, it has utmost importance to provide a quality education to children in the early years. We argue that such an education requires proper human labor and physical amenities. In this essay, we problematize the size of classroom. We seek out field-based data on the impacts of classroom size on educational activities carried out in a typical pre-school classroom.

Method

This is a case study. Our case comprises of pre-school classrooms in district of Küçükçekmece, Istanbul. In this regard, we conducted face to face interviews with 18 pre-school teachers.

We conducted interviews with a thematically developed semi-structured form. Themes are developed to inquire the impact of class size on certain educational activities, which include free-time activities, movement and playing activities, drama activities, art activities, literacy activities, algebra activities, language activities, science and nature activities, and trip activities.

Interviews took between 45-70 minutes and audio-recorded. Our method of data analysis is content analysis based on above mentioned themes. Pseudo-names are used throughout the analysis for confidentiality reasons.

Results

Our findings revealed that all of the participants have classes that are over-sized, which cause problems in carrying out class activities. Participants indicated that they faced great difficulties especially in free-times. They told that they needed to shout out, got angry with children and even lost temper at times during free times. In a similar manner, they were having difficulties in movement and playing activities. Even though those activities were favorite ones of children, they avoided doing them, because it was impossible to maintain control and ensure children's safety. They also mentioned occasional accidents that hurt children.

In drama activities, the class size does not seem to be a problem, since act in groups. However, physical size of the classroom appears as a constraining factor in drama activities. Art activities are also hard to do in the classroom due to class size. Participants complained about the time it took to do art activities. They indicated that it was impossible to spare time for each of the students because of the size, which in turn declined the quality of activities. Literacy activities are not easy either, just as math and language activities. Participants believed that they had to spare time to every student. But when they did, the other students got bored, lost focus and hence disturbing their fellows.

In music activities, the class size does not seem to be a source of problems. But they does not have enough instruments in the classroom, they have minor problems in sharing instruments. In science and nature activities, both the class size and physical features of classroom are equally factors leading to problems. Participants indicated it took so much time to conduct experiments in over-sized class that they preferred to display videos of experiments. The last theme that we examined is trips that are done as a whole class outside of school. Participants stated that they were most stressful during these trips, because of the responsibility of monitoring all students.

Conclusion and Discussion

The importance of preschool education in individual development has now become a phenomenon recognized by all. In fulfilling its promise, pre-school education must be carried out in institutions with full physical amenities by the hands of experts. In this study, the effects of class size and by extension the physical space provided to children, on activities carried out in the classroom and outside classroom are examined by utilizing teachers views and experiences.

We found out that our participants perform their jobs in crowded classrooms, which have negative impacts on the quality and effectivity of education they provide. Participants stated that they encountered serious problems in performing leisure time activities, movement and play activities, drama activities, art activities, literacy activities, mathematics activities, language activities, science and nature activities and field trips. These problems can sometimes lead to physical harm to children. In particular, field trips are becoming very worrying for teachers, and they refrain from trips if possible. The fact that the classes are crowded also reduces the quality of the activities and leads to teacher-centered pedagogy.

Based on these findings, it is very important to make improvements in the context of classroom size and physical competence. Given that almost all of the teachers interviewed are faced with similar problems, it is possible to propose that the class is a general problem in Turkey at the pre-school education level. Therefore, we strongly suggest that people in power and institutions involved should take necessary steps to solve this problem.